

بشارة الإسلام فی علامات المهدي عليه السلام
سید مصطفی آل سید حیدر کاظمی

تحقیق علاء آل جعفر

بشارة الاسلام به سال ۱۳۳۲ هجری قمری در مطبعة الأداب نجف اشرف چاپ و به همراه ستایش بلیغی از آیت الله میرزا محمد تقی شیرازی (میرزای دوم) نشر یافته است. در ایران نیز به سال ۱۴۰۲ هجری قمری، همان چاپ به گونه افسبت نشر یافت. اکنون جناب علاء آل جعفر، تحقیق و تعلیق آن را بر پایه نسخه چاپی آن و با مقابله و تطبیق با مصادر و منابع کتاب، در دست انجام دارد. محقق، افزون بر آنچه یاد شد، به ضبط و ثبت دقیق اسناد کتاب پرداخته و رجال احادیث را بررسی کرده است. تمام احادیث را با عرضه به مصادر تصحیح کرده و نشانی آنها را نمایانده است. فهرستهای فنی و کارآمدی نیز در پایان کتاب افزوده است. این اثر به همت مؤسسه قائم آل محمد - ع - نشر خواهد یافت.

علم الیقین

ملا محسن فیض کاشانی

ترجمه محسن ترقی جاه

محمد بن مرتضی، معروف به فیض کاشانی، یکی از حلقه های سلسله عارفان، فیلسوفان و فقیهان شیعی

در میان مجموعه های مدون فرهنگ اسلامی، آثار مربوط به بقیة الله الأعظم - ع - بسیار پربرگ است و پر بار. پیشینه این آثار بسیار کهن است و در سده های واپسین نیز تحقیقات و تألیفات سودمندی در این باب فراوان توان یافت. کتاب بشارة الاسلام که از آثار متأخر به شمار است، در ترتیب دقیق و تنظیم کارآمد، اثری است خواندنی و ماندنی. مؤلف، کتاب را در دو جزء سامان داده است: جزء اول در پانزده باب، احادیث معصومین را درباره نشانه های ظهور آن حضرت گزارش می کند و در پایان به بحث درباره مدت حکومت آن بزرگوار می پردازد. در بخش دوم، در ضمن بیست و پنج باب، از چگونگی پرچم قیام امام زمان - ع - و تعداد یارانش سخن گفته و سپس احادیثی را که نشانگر سیرت آن بزرگوار است، می آورد. این کتاب، همواره مورد توجه عالمان و بزرگان بوده و بسیاری، اهمیت و سودمندی آن را مطرح کرده و به عنوان اثری استوار و خوش ترتیب، آن را ستوده اند.

است. او به تعبیر علامه امینی، علمدار فقه، پرچمدار حدیث، مشعلدار فلسفه گنجینه عرفان و کوه عظیم اخلاق و امواج خروشان علم و معرفت است. (الغدیر، ج ۱۱، ص ۳۶۲). آثار فیض به اصالت، عمق، تنظیم نیکو و استواری در معانی ستوده شده است. از جمله آثار گرانقدر و سودمند آن قله سان بزرگ معرفت، علم الیقین است که آن را پس از کتاب گران ارج عین الیقین، نگاشته است. فیض در عین الیقین به همسازی اقوال عارفان و فیلسوفان با کتاب و سنت پرداخته و نکات ژرف و دشواریابی را عرضه کرده و محتوای آن را بدانسان ساخته و پرداخته است که به گفته او جز یکه تازان و ژرف نگران و بی همتایان، به ابعادش نرسند و حقایقش را در نیابند. (حق الیقین، ج ۱، ص ۴). اما حق الیقین، یک دوره اصول عقاید را با بیانی روان، مستند به آیات و روایات عرضه کرده و در سهل الوصول ساختن و همگانی کردن آن بسیار کوشیده است تا آنسانی که خود توان استنباط عقایدشان را از کتاب، سنت ندارند، از این کتاب بهره گیرند و در صراط مستقیم گام نهند. (همان، ص ۳).

این کتاب در یک مقدمه و چهار مقصد سامان یافته است: مقدمه در بیان علم و عبادت و جایگاه آنها؛ مقصد اول در شناخت خداوند؛ مقصد دوم در شناخت ملائکه؛ مقصد سوم در شناخت کتابهای آسمانی و پیامبران؛ مقصد چهارم در شناخت فرجام زندگانی انسان و قیامت. هر یک از این مقصدها، دارای ابوابی است که در ضمن آنها به مسائل مختلف این موضوعات بدقت رسیدگی شده است. کتاب یاد شده برای اولین بار به سال ۱۳۰۰ هجری چاپ و منتشر شده که آکنده از اغلاط و ناهنجاریهاست. پس از آن به سال ۱۴۰۰، با تحقیق و تصحیح دقیق و شناسایی منابع و مصادر آن و همراه با فهرستهای فنی، در دو جلد به همت جناب آقای محسن بیدارفر نشر یافته است.

اکنون انتشارات حکمت همت ورزیده است تا ترجمه کتاب را بر پایه چاپ محقق آن عرضه کند. ترجمه اثری به این عظمت و اهمیت، کاری است لازم و ارجمند و سودمند و به همان اندازه حساس و مسؤولیت برانگیز. امیدواریم نشر ترجمه استوار و دقیق آن که اکنون مراحل پایانی را می گذراند، تشنگان شناخت حقایق الهی را یاری رساند و جستجوگران معارف الهی از آن بهره فزونتر برند. تلاش انتشارات حکمت و مترجم فاضل آن را می ستاییم و برای همه کوشندگان در جهت نشر حقایق اسلام، آرزوی توفیق داریم.

مجموعه احادیث قصار

مالک محمودی

تهیه و تنظیم مجموعه های حدیثی به گونه ای زودبای، مدتی است که توجه پژوهشگران را به خود جلب کرده است. در میان منابع روایی اهل سنت، از دیرباز تنظیم احادیث بر اساس حروف اول آن مرسوم بوده که گاه از آنها به «اطراف الحدیث» یاد می شده است. در سیر تدوین احادیث، نظم و ترتیب احادیث کوتاه نیز جایگاه ویژه ای دارد که از آنها به «کلمات قصار» تعبیر می شود. از این مجموعه ها، گاه در ضمن مجموعه های حدیثی، مانند بخشهایی از تحف العقول و بخش پایانی نهج البلاغه، و گاه مستقل، مانند غرر الحکم، شهاب الأخبار و جامع الصغیر، فراوان توان یافت. کلمات قصار در معارف دریاوار پیشوایان معصوم - ع - به درهای درخشانی مانده اند که در عین کوتاهی، معانی ژرف و حقایق زندگی سازی را به دیده وران ارمغان می کنند. فراهم آوردن تمام این احادیث و تنظیم و تبویب آن، کاری است کارستان که جناب آقای مالک محمودی بدان همت ورزیده است. مؤلف با تلاشی ستودنی و

جستجوی شش ساله در متون حدیثی، تفسیری، تاریخی و کلامی، دهها هزار حدیث کوتاه را فراهم آورده است که می توان اطمینان یافت حدود نود و پنج درصد از این گونه احادیث، در این مجموعه گردآمده است.

ویژگیهای این اثر بدین گونه است:

۱. به لحاظ محتوا، شامل تمام احادیثی است که صادر شده و مالا احادیث فقهی، اعتقادی و اخلاقی، یکجا گردآمده است.

۲. به لحاظ منابع و مصادر، تنها منابع شیعی جستجو شده، و تا آنجا که ممکن بوده، تمام منابع شیعی دیده شده است.

۳. تنها احادیث کوتاه (کلمات قصار) گردآوری شده و در این میان اگر حدیثی به عنوان حدیث کوتاه شهرت یافته، ولی بخشی از یک حدیث طولانی بوده است، نیز یاد شده و مصدر آن نشان داده و چگونگی آن یادآوری گردیده است. مانند «ان الحسین مصباح الهدی و سفينة النجاة» که با اندکی تفاوت، بخشی است از یک حدیث مفصل.

۴. منابع احادیث، با استناد و انتساب به آخرین معصوم - ع - یاد شده است.

۵. تمام احادیث بر اساس حروف الفبا تنظیم گردیده و در این تنظیم، تمام کلمات حدیث لحاظ شده است.

یادآوری کنیم که این مجموعه بدین گستردگی و با این ویژگیها، برای نخستین بار در میان مجموعه های حدیثی شیعی تدوین می یابد که امید است بزودی با تنظیم نهایی، منتشر شود.

سوالب القواصب

عبدالله بن محمد بن علی بن شهر آشوب السروی

المازندرانی

تحقیق مؤسسه قائم آل محمد

این شهر آشوب از محققان، مورخان و رجالیان بزرگ سده

ششم هجری و از نام آوران ارجمند شیعی است. آثار وی در تاریخ، رجال و تفسیر، از جمله سودمندترین آثار فرهنگ آل ابی طالب وی در کنار ۶۱ تشیع است و کتاب مناقب آثار دیگر او چون معالم العلماء و متشابه القرآن... از جایگاه والایی برخوردار است. سوالب القواصب، و یا به تعبیر دیگر مثالب النواصب (رک: الذریعه، ج ۱۹، ص ۷۶ به عنوان مثالب النواصب)، مجموعه آیات و روایات و حکایات و اشعاری است در چهره نمایی ناصبین و قاسطین و مارقین و ناکشین و کسانی که در مقابل پرتو خورشید حق، خفاش گونه به انکار تابشهای سپیدی آفرین پرداختند و در کتمان روشناینها کوشیدند. وی کتاب را در یک مقدمه و پنج قسم سامان داده و در ضمن آن به آراء و اندیشه های یادشدگان و زشتیها و کژرویهای فقهای گمراهی آفرین و گزارش افکار فرقه ها و نحله ها پرداخته است. و بدین سان توان گفت کتابی است تاریخی، اعتقادی، فرقه شناسی و کلامی.

این کتاب تاکنون به چاپ نرسیده است. و محققان آن را بر اساس دو نسخه نفیس معتمد تحقیق و تصحیح می نمایند. محققان در جریان تصحیح و گزینش متن، پس از مقابله دقیق دو نسخه، متنی را از هر دو نسخه برگزیده و به گونه تلفیقی، متن را سامان داده و اختلاف نسخه ها را در پانوشتها یاد کرده اند. پس از آن، آیات و روایات را استخراج کرده و منابع و مصادر اشعار و حکایات را نیز با تکیه بر مصادر و منابع معتمد نشان داده اند. پایان بخش کتاب، فهرستهای فنی و کارآمد خواهد بود.

تحقیق، تعلیق و تصحیح کتاب را آقایان محمد حسون و فارس حسون به عهده دارند که پس از فرجام کار پژوهش، چاپ آن در ضمن منشورات مؤسسه قائم آل محمد - ع - نشر خواهد یافت.

قرن چهاردهم، قرن نونگری و ژرف نگری به قرآن است. آثار فراهم آمده در این قرن، گو اینکه گاه از لغزشها و کاستیها پیراسته نیست. اما به لحاظ توجه به دانشهای زمان و جاریهای روزگار و فراتر روی از آنچه معمول بوده، بسیار قابل توجه است. از جمله آثار مهم و استوار در این دوره، تفسیر آلاء الرحمن است به خامهٔ مجتهد، متکلم و متفکر عدیم النظیر، آیت الله حاج شیخ جواد بلاغی که گزیده گویی و زبده نگاری را با اصالت و ژرف نگری در هم آمیخته و اثری ماندگار پدید آورده است. مؤلف نستوه آن در جایگاه مرزبانی هوشمند، به تفسیر کتاب الهی پرداخته و آراء و اندیشه ها را به نقد کشیده و استواریش در بیان و زیبایییش در تعبیر، شکوه ویژه ای به این کتاب بخشیده است. استاد محمد رضا حکیمی در کتاب گرانقدر بیدارگران اقلیم قبله، در ضمن شرح و آثار مرحوم بلاغی، از این تفسیر یاد کرده و مرقوم داشته اند:

این کتاب تفسیر قرآن کریم است؛ تفسیری موجز و پرماده؛ با عباراتی روشن و مفهوم. درینجا که ناتمام مانده است. آنچه تألیف یافته، دو بخش است در یک مجلد: بخش اول در ۳۹۲ صفحه به قطع وزیری، شامل مقدمهٔ تفسیر و تفسیر سورهٔ حمد و سورهٔ بقره و سورهٔ آل عمران. بخش دوم در ۱۴۹ صفحه (مجموع کتاب ۵۴۱ ص) شامل تفسیر سورهٔ نساء تا آیه ۵۸ و آیه ۶ از سورهٔ مائده است. در این تفسیر، چهار جزء و یک حزب (یک چهارم جزء) از قرآن کریم تفسیر شده است. مقدمهٔ آن در اختصار (۴۹ ص)، شامل مباحث سودمند و مسائل بسیار است؛ از جمله بحث در مانند ناپذیری قرآن کریم و اهمیتهای گوناگون آن از نظر هدایت و تعلیم راه درست (ص ۱۸۸).

اکنون بنیاد بعثت مراحل تحقیق و تعلیق و تصحیح آن را پشت سر نهاده و در آینده ای نزدیک چاپ منقح و شایسته آلاء الرحمن را عرضه خواهد کرد. کتاب با اعتماد بر تنها چاپ آن (چاپ مطبعة العرفان صیدا) بازنویسی شده و در ضمن مقدمه ای مفصل، از زندگانی، آثار و اندیشه های مؤلف و شیوهٔ تحقیق محققان سخن رفته است. افزون بر این، تمام احادیث کتاب از منابع کهن استخراج شده و اقوال یاد شده در کتاب، منبع یابی شده است. پانوشتهای مؤلف با دقت در ذیل صفحه با عنوان «منه قدس سره» ثبت و ضبط شده است. همچنین گزارش زندگانی مفسران و محدثان و صاحبان اندیشه هایی که نامشان در متن آمده است، به اختصار و با تکیه بر منابع معتمد آمده است. و سرانجام استوارسازی متن و عرضهٔ آن به شکلی خواندنی و پیراسته از لغزشهای چاپی، با شرح الفاظ غریب و واژه های دشواریاب، از جمله تلاشهای یاد کردنی محققان است. این کتاب اکنون مراحل پایانی صفحه آرایی را می گذراند و امید است به زودی منتشر شود.

کامل الزیارات

شیخ جعفر بن محمد بن قولویه

تحقیق مؤسسه آل البيت لإحياء التراث

کامل الزیارات از منابع معتمد و کهن شیعی است که بسیار از متون زیارتی معصومان - ع - را گزارش کرده است. این کتاب تنها اثر برجای مانده از محمد بن قولویه قمی، معروف به ابن قولویه، محدث و فقیه نامدار شیعه است که از جهات رجالی و حدیثی از جایگاه والایی برخوردار است. کامل الزیارات دارای ۱۰۸ باب است که با اولین باب ثواب زیارت رسول اکرم - ص - و امیر المؤمنین و امام حسن و امام حسین - ع - آغاز می شود و با آخرین باب، با

عنوان «باب نوادر زیارات» پایان می پذیرد.

مؤلف کامل زیارات در بیان و بنان رجالیان به وثاقت، بزرگی، صداقت و عظمت ستوده شده است و کتاب با توجه به جایگاه والای مؤلف و تصریح وی به اینکه در کتابش تنها از ثقات نقل می کند، از اعتبار ویژه ای برخوردار است و آن را در شمار متون ارزشمند و اصول معتمد قرار داده است که همواره مورد مراجعه و اعتماد محدثان و فقیهان بوده است. در چگونگی محتوای این اثر دیرپای و استوار و جایگاه آن در مباحث رجالی و چگونگی اسنادش و نقش آن در توثیقاها، بحث فراوان شده است که حتماً محققان در مقدمه کتاب به این مبحث مهم رسیدگی خواهند کرد. (رک: مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۵۲۳؛ معجم رجال الحدیث، ج ۱، ص ۵۰؛ بحوث فی علم الرجال، ص ۵۴؛ کلیات فی علم الرجال، ص ۲۹۱).

این کتاب به سال ۱۳۵۶ با تصحیح و تعلیق و حواشی سودمند و عالمانه علامه محقق، حاج شیخ عبدالحسین امینی - رضوان الله علیه - و مقدمه زیبا و گرانقدر علامه ادیب حاج شیخ محمدعلی اردوباری، چاپ سنگی شده است. اکنون مؤسسه آل البیت لاحیاء التراث همت ورزیده است تا این اثر ارزشمند را به گونه ای استوار و کارآمد تحقیق کند و در هیئتی شکیل و چشم نواز عرضه نماید.

محققان در تحقیق و تصحیح این کتاب به سه نسخه، یکی نگاشته شده به تاریخ ۹۷۷ قمری و دیگری نوشته شده به تاریخ ۱۰۹۶ و نیز نسخه محقق یاد شده، اعتماد کرده اند. افزون بر این، کوشیده اند رجال کتاب را که از اهمیت ویژه ای برخوردار است، بدقت ضبط کنند و اسانید آن را با اسانید مصادر معتمد دیگر، مانند کتابهای شیخ کلینی، شیخ مفید و شیخ طوسی - رضوان الله علیهم - مقارنه و تطبیق نمایند و تفاوتها را در پانوشتها بدقت ضبط کنند. تحقیق و تعلیق کتاب رو به پایان است و

امید است بزودی در ضمن «سلسله مصادر بحار الانوار» منتشر شود.

مجموعه الرسائل الحکمیة

یا

رسائل فلسفی صدر المتألهین

تحقیق حامد ناجی اصفهانی

میراث عظیم و گرانقدر فلسفی صدر المتألهین شیرازی، پزرفترین و استوارترین میراث فلسفه اسلامی است. بسیاری از آثار فلسفی این مرد بزرگ، تاکنون به گونه های مختلف نشر یافته و آثار و رسائل فراوانی نیز به صورت خطی بر جای مانده است که چاپ و نشر آن در نمایاندن مکتب فلسفی ملاصدرا، تأثیر فراوانی خواهد داشت. نشر این مجموعه، تلاش جدیدی است در شناسایی و شناساندن روش فلسفی حکمت متعالیه و میراث عظیم ملاصدرا. در این مجموعه، تمام آثار چاپ نشده و شناخته نشده آن فیلسوف بزرگ، شناسایی، تحقیق و منتشر می شود و در پایان، برخی از رسائل منسوب به وی نیز نشر خواهد یافت. آنچه اینک در آستانه نشر است، بدین قرار می باشد:

بخش اول

۱. اتحاد عاقل و معقول: این و جیزه که پس از اسفار اربعه به رشته تحریر درآمده است، حاوی اساس و شالوده افکار این حکیم بزرگ درباره این اصل مهم فلسفی است.
اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه، قسمت عکسی. ب) نسخه کتابخانه ملک. ج) نسخه کتابخانه رضوی. د) نسخه کتابخانه شخصی حضرت آیت الله سید عزالدین زنجانی - دام ظلّه.

۲. اجوبه مسائل گیلانی: این رقیمه در پاسخ به پنج پرسش حکیم نامدار صفوی، ملاشمسای گیلانی، است. در طی این پرسشها، شالوده های فکری و اساس حکمت

۶. التفتیح فی المنطق: رساله ای ژرف در منطق است که مؤلف علامه آن به طور مختصر اساس مباحث منطقی را در آن استوار ساخته و در خلال آن آراء منطقی خود را عنوان داشته است.

اساس تصحیح: الف و ب) نسخه های متعلق به کتابخانه مجلس شورای اسلامی. ج) نسخه مطبوع در ذیل منطق نوین که مشحون از افتادگی است.

۷. حشریه: این و جیزه، فصولی چند درباره معاد است که تماماً گویای طرح مبانی فلسفی صدرایی در حل نشأه عقیبی است. لازم به تذکر است که نباید این رساله را با کتاب حشر الأشیاء صدرایکی دانست.

اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی. ب) نسخه کتابخانه مرکزی دانشگاه.

۸. خلسه: سطور مختصر در مورد رؤیای صادق ای است که صدر المتألهین در شناسایی حقیقت دنیا و نفس می بیند و سپس به تعبیر آن می پردازد.

اساس تصحیح: نسخه منحصر به فرد کتابخانه مرکزی دانشگاه به کتابت یکی از نوادگان مؤلف.

۹. خلق الأعمال: اقتباسی از رساله بسطامی در مسأله جبر و تفویض است و هدف از طرح آن در این مجموعه، پرده برداشتن از اسمهای مختلف آن و انتسابش به افراد متعدداست.

اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه رضوی. ب) نسخه مطبوع در مجموعه رسائل صدر المتألهین، مورخ ۱۳۰۲.

ج) نسخه مطبوع در ذیل مجموعه کلمات المحققین، مورخ ۱۳۱۵. د) نسخه مطبوع در حواشی کشف الفوائد، مورخ ۱۳۰۵. ه) نسخه مطبوع و دقیق دانشمند محقق، سید محمد علی روضاتی، مورخ ۱۳۴۰ ه.ش.

۱۰. دیباچه عرش التقدیس: گزارشی کوتاه بر رساله تقدیسات یا عرش التقدیس، از حکیم بزرگ صفوی، میر محمدباقر داماد است. گویا صدرا قصد تحریر این رساله را

متعالیه صدرایی مورد انتقاد قرار گرفته و صدرا از تمام آنها به طور خلاصه پاسخ گفته است.

اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه هدایی مشکاة. ب) نسخه کتابخانه رضوی. ج) نسخه مطبوع در حواشی مبدأ و معاد (چاپ سنگی ۱۳۱۶ که ناخوانا و غیر منقح است).

۳. اجوبه مسائل کاشانی: این رساله در پاسخ پنج پرسش از ملا مظفر حسین کاشانی، از اجل تلامذه حکیم عارف ابوالقاسم میرفندرسکی، است. تمام این پرسشها، پژوهش دقیق درباره مسائل نفس است که صدر المتألهین به نحو جامع بدانها پاسخ داده است.

اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه هدایی مشکاة. ب) نسخه کتابخانه رضوی.

۴. اجوبه مسائل نصیری: این نوشتار پاسخ به سؤالهای حواجه نصیر الدین طوسی از شمس الدین خسروشاهی است. اساس فکری این پرسشها به جهت تعمق در فلسفه مشایی ابن سینا و نارسایی آن در توجیه مسائلی درباره حرکت و نفس است. صدرا از این سؤالات به نحو دقیق و ژرفی پاسخ گفته است که نشانگر امتیاز روش فلسفی او بر روشهای پیشین است.

اساس تصحیح: الف) نسخه کتابخانه هدایی مشکاة. ب) نسخه کتابخانه مرحوم آیت الله مرعشی - قدس سره. ج) نسخه مطبوع در حواشی شرح هدایه اثیری، مورخ ۱۳۱۳. د) نسخه مطبوع در حواشی چاپ سنگی مبدأ و معاد، مورخ ۱۳۱۶.

۵. اصالة جعل الوجود: این نگاشته عمیق جهت تکمیل ادله اصالت جعل وجود است و به جهت برهانهای متعددی که در آن درباره این اصل عنوان گردیده است، بر تمام آثار صدر المتألهین در طرح این بنیاد مزیت دارد.

اساس تصحیح: نسخه منحصر به فرد کتابخانه مرکزی دانشگاه.

داشته، لذا بر اول آن مقدمه ای مرقوم فرموده است.

اساس تصحيح: نسخه منحصر به فرد و نفيس كتابخانه اهدايي مشكاة، به خط خود صدر المتألهين.

۱۱. شواهد الربوبية: اين رساله گزارشي فهرستوار از آراء حكمی صدر را به خامه خودش است. در اين رساله مهم، ملا صدرا بيش از صدو هفتاد رأی را تبیین کرده است و در پاره ای از موارد كه آراء او از خلال كتبش روشن به نظر نمی رسد، در اینجا به طور صریح آمده است؛ همچون مسأله معراج، معاد جسمانی، کلی طبیعی و... متأسفانه تاکنون به جهت تشابه اسمی این رقیمه با كتاب مفصل «الشواهد الربوبية فی المناهج السلوكية»، این اثر ارزشمند در پرده اختفاء مانده است.

اساس تصحيح: الف) نسخه كتابخانه سپهسالار. ب) نسخه ناقص كتابخانه رضوی. ج) نسخه ناقص كتابخانه حضرت آيت الله مرعشی - طاب ثراه.

۱۲. الفوائد: این رساله، مجموعه ای گردآوری شده از چند «فایده» در زوایای كتب مختلف است، و در واقع مسودات و بیاناتی کوتاه درباره مسائل مختلفی است كه عبارتند از: الف) رد شبهات ابلیسیه. ب) شرح حدیث «كنت كنزاً مخفياً». ج) تركيب ماده و صورت. د) آية امانت.

۱۳. اللمية فی اختصاص الفلك بموضع معين: این نوشتار درباره چند مسأله كلامی درباره جواز «ترجیح بلا مرجح» به نظر بعضی از متكلمین است. صدرا در این گفتار با طرح این مسائل كه اكثرأ درباره مسائل فلکی است، پرده از این تمویهات برمی دارد.

اساس تصحيح: الف) نسخه آستان قدس رضوی. ب) نسخه كتابخانه مرکزی دانشگاه.

۱۴. المزاج: این اثر یکی از نوشته های ژرف صدر را درباره تركيب عناصر و حصول مزاج در مباحث طبيعیات است كه صدرا با نظر بدیع خود، اساس فكري فلاسفه مشاء و طبیعیون را درهم می ریزد.

اساس تصحيح: نسخه منحصر به فرد كتابخانه رضوی. ۱۵. تفسير سورة مباركة توحيد: اثری منسوب به صدر المتألهين است كه حاوی نکاتی ژرف در تفسير این سوره است و تحليل آراء شيخ الرئيس و ملا جلال دوانی را در تفسير این سوره دربر دارد.

اساس تصحيح: نسخه منحصر به فرد كتابخانه مجلس شورای اسلامی.

۱۶. رساله وجود: در تحليل آراء مختلف درباره مسأله وجود است و گویا از یکی از فلاسفه اواخر قرن یازدهم، به نام صدرالدین شیرازی (!) است.

اساس تصحيح: الف) نسخه كتابخانه دانشكده حقوق تهران. ب) نسخه ملكی محقق كتاب.

۱۷. حل شبهة جذر الأسم: بسیاری این رساله را از صدر المتألهين دانسته اند، ولی بنا به تحقیق، اثر صدرالدین محمد دشتکی است و نظر به اهمیت آن از جهت نسخه شناسی و موضوع آن و دفع این شبهه، در خاتمه این مجموعه گنجانیده شده است. برای مزید فایده، رساله ملا جلال دوانی به این رساله افزون شده است. زیرا اساس این رساله، رد بر رساله دوانی است. اساس تصحيح: نسخه كتابخانه اهدايي مشكاة.

این مجموعه، بزودی از سوی انتشارات حكمت منتشر می شود. همچنین مجلد دوم این مجموعه كه حاوی رساله های حدوث عالم، اكسير العارفين، عرشیه، تشخص، اتصاف ماهیت به وجود و... است. به خواست خدا در آینده نزدیکی معرفی و منتشر خواهد شد.

